

Teen die lig.

Hennie Aucamp. Pretoria: Protea Boekhuis, 2012. 64pp. ISBN: 978-1-86919-764-3.

DOI: <http://dx.doi.org/10.4314/tvl.v50i2.21>

Hennie Aucamp is 'n veelsydige skrywer en veral bekend as prosaïst, maar hy beoefen genres wat wissel van kabaret, liedtekste, sketse en ook die digkuns.

Sy jongste bundel, *Teen die lig*, is 'n versameling verse wat op 'n paradoksale aard die nosie van afskeid, dood, herinneringe en verheerliking ondersoek. Gedigte wat inderwaarheid lig werp op laasgenoemde onderwerpe gee weer 'n vernuwende eienskap van lewe daaraan. Die bundel word opgedra aan Johann de Lange.

Reeds met die omslag word hierdie paradoks bevestig: 'n foto getiteld *Dooie sederbome in Skerpioenpoort* deur Jan Mostert, maar 'n beeld van verligte takke wat aansluit by die openingsgedig "Nature morte—by 'n akwarel van Jan Voerman" (8):

Dinge
—blomme, visse, brood—
ontmoet mekaar astraal in die tyd,
word aangeraak deur die ligval
op 'n bepaalde uur;
ruil energieë uit
en sluit 'n stil verbond:
[...]

Hierdie woorde herinner aan Paracelsus—wetenskaplike, plantkundige, alchemis en sterrekundige—se teorie: "The earth moulds [man's] shape, and then heaven endows this shape with the light of nature." Die gedig progressieer verder met Voerman se akwarel van geel kappertjies teen 'n blou agtergrond, soos die takke:

na hoër lugte
en staan verheerlik teen die lig
met die slotreël:
deurtrokke van sterflikheid

Die alchemistiese proses van transformasie en dualistiese aard van die spanning van teenoorgesteldes soos die psigoanalist Carl Jung daarna verwys, vorm die onderliggende stramien in die bundel. Natuur, musiek, die spreker se jeug, die woestyn en die dood word binne die paradoks vasgevang, met die digkuns wat as lig dien om hierdie tematiek weer tot lewe te roep.

Jeugherinneringe van die plaas Rust-mijn-ziel word genoem: bakdag, skeertyd, Ma se resepteboek en Ouma se dagboek, die plaassolder en die familie. "Hoekbaken" (21) sluit af met die woorde:

Ek leun teen die hoekpaal, my hart klop sterk:
Hiër vind ek heiligheid, hier is my kerk.

Samesyn en kookkuns word verheerlik met 'n sterk verwantskap tussen die spreker en grond, tussen reuke en onthou.

Die gedig: "Snuf in die neus" (20) is 'n psigoanalitiese ondersoek en tree in gesprek met D. J. Opperman se "Man met flits", tog met 'n komiese wending in die slotreëls:

My flits soek voort; gly oor kalksteen en mis
en vind, swarter as óú bloed, dassiepis.

"Plaassolder" (23) eindig met die woorde: "Solders spel verleefde tyd:/ 'n argeologie van triestigheid".

Maar tydelikheid, pyn en aftakeling word deurvleg met vreugde en humor en verhoed só sentimentaliteit.

Struktuur kom deurgaans in die bundel voor, sonnette, veertienreëlige verse en in die meeste gevalle is rym aanwesig wat juis die liedtekste van Aucamp so effektief maak. Musiek, natuur, en kuns word besing. Steeds met die teenwoordigheid van die paradoks soos in "Ballerina" (36):

Eenmaal was sy ligvoets
met wimperskadu's op haar wang,
nou kyk sy uit 'n rolstoel
hoe tuinvoëls vlinders vang.

Verdere tematiek handel oor die Namas, Boesmans, Himbas en die woestyn. Verse ryk aan hul tradisie, plekname en woordeskat wat soms al vergete is, komplementeer die onderliggende boodskap in die bundel: om lig te werp op dit wat tydelik en vlietend is om dit so weer deur die digkuns ewig te maak.

Dit is veral Aucamp se narratiewe vermoë wat uitstaan in die vers: "Op pad na Koichab" (53). Die milieu van die woestyn word in detail beskryf, ryk aan kleur en detail, boerbokke wat hul verskyning maak en die woorde van 'n ou soldaat wat altyd sal terughunker na die plek of dalk God. Maar met die beskrywing is dit die metafoor wat Aucamp se vermoë as digter verder bevestig:

Die mens is voorlopig,
ook in die woestyn:
'n voetspoor in die sand
wat geruisloos volloop
soos 'n uurglas;
'n geraamte onder grondkomberse.

Die dood staan sentraal. 'n Lykdig vir George Weideman en Heath Ledger kom aan bod. Die voorlaaste vers in die bundel "Deuskant Skerpioenpoort" (63) lewer verder kommentaar: "Skerpioenpoort moet jy deur/ op pad na die Doodsvallei, [...] want só kan jy sonder omhaal/ jou tweede lewe begin."

Ten die lig is 'n bundel wat aansluit by die Jungiaanse konsep van alchemie. Die donker *nigredo* fase van aftakeling en dood transformeer eindelijk na suiwerheid in die *albedo*, waar lig optimaal hierdie vernuwing bewerkstellig.

Die slotvers "Aandlied" (64) sluit aan by die tematiek van dood:

Dood kom oor die bulte
'n ou man in 'n kros,
en is hy in die leegte
moet ek my pen laat los
en eers ons padkos regkry

Padkos is 'n aanduiding van die reis, die oorgang en sluit af:

—die ou sal honger wees, gewis—
twee flessies duineheuning,
'n broodjie en 'n vis.

Hier is weer die dualiteit, moontlik die laaste verse, of dalk op pad na 'n tweede begin met die inspelings van die Bybelse verwysing na brood en vis en vermenigvuldiging.

Karen Kuhn
karen.kuhn14@gmail.com
Adam Mickiewicz Universiteit
Poznań, Pole